

Биљана Ђелић, дипл. библиотекар савјетник
ЈУ „Народна библиотека“ Мркоњић Град
biljanacelic1@gmail.com

ОРИГИНАЛНИ НАУЧНИ РАД
УДК:027.022:021.2
<https://doi.org/10.63356/baz.2026.018>

БИБЛИОТЕКА КАО САВРЕМЕНА АГОРА: НЕПОСРЕДНА КОМУНИКАЦИЈА И ЧИТАЛАЧКА КУЛТУРА ИЗМЕЂУ ТРАДИЦИЈЕ И ДИГИТАЛНИХ ПЛАТФОРМИ

Сажетак: Овај рад истражује трансформацију народних библиотека из пасивних складишта штампане грађе у динамичне центре за размјену различитих мишљења. Кроз призму античког концепта агоре, као централног мјеста окупљања у Античкој Грчкој, прати се еволуција потреба савременог корисника за простором који нуди више од пуке информације – простором за дијалог, критичко размишљање и социјалну интеракцију. Кључни дио рада чине резултати истраживања спроведеног у периоду јануар-фебруар 2026. године. Анкета је обухватила 100 испитаника (корисника библиотечких услуга) старосне доби од 20 до 55 година. Резултати су засновани на узорку од 93 валидна одговора, који анализирају њихове навике у односу на потенцијале савремених дигиталних платформи. Основна теза рада доказује да физички простор библиотеке, оснажен интерактивним садржајима и дијалогом остаје незаобилазан стуб читалачке културе у 21. вијеку.

Кључне ријечи: библиотека агора, дигиталне платформе, интерактивни садржаји, читалачка култура, трансформација народне библиотеке, савремени библиотекар.

1. ИСТОРИЈСКИ ОКВИР: УЛОГА БИБЛИОТЕКЕ У 20. ВИЈЕКУ ОД РЕНЕСАНСНЕ РИЗНИЦЕ ДО МОДЕРНЕ АГОРЕ

Од средине 14. вијека и појаве ренесансног хуманизма па све до данашње ере глобалне информатизације, историја библиотека биљежи њихову трансформацију из затворених ризница у отворене центре знања¹. Овај вишевијековни развој обликовао је библиотеку као „модерну агору“, јавни простор намјењен просвјешћавању заједнице и промоцији људског достојанства. Кроз рад великих мислилаца и филантропа, пратимо пут којим библиотека престаје бити само складиште књига и постаје витално средиште друштвеног живота. Историја библиотека нас учи да је управо епоха хуманизма и ренесансе имала пресудан утицај на дефинисање нових циљева струке, усмјеравајући пажњу ка човјековој личности и духовним вриједностима². У том периоду, хуманистичке идеје подстичу библиофиле да драгоцјене колекције учине доступним за ширу употребу што се сматра једним од највећих достигнућа хуманистичке ере и темељем принципа јавности библиотека³. У савременом контексту, библиотека се дефинише као заокружен цјеловит систем који чине четири кључна елемента: библиотечки фонд, читалац, материјално-техничка база и запослени радници⁴. Библиотекар као кључни стуб овог система, преузима улогу „ходајуће хуманистичке енциклопедије“ чија је основна мисија посредовање између знања и корисника⁵. Ова историјска вертикала, која иде од ренесансних идеала до савремених информационих сервиса потврђује да библиотеке морају постати „плућа и здраво срце“ информационог друштва⁶. У двадесетом вијеку народна библиотека је била срце друштвеног живота и локална агора.⁷

У временима када су извори информација били ограничени на штампане медије, библиотека је служила као јединствен прозор у свијет науке и умјетности. „Непосредна комуникација“ се у овом периоду манифестовала кроз специфичне форме попут књижевних каравана и организованих посјета писаца, док су читаонице биле мјеста колективног читања и

¹ Марија Младенова, „Чему нас учи историја библиотека?“, Читалиште 18 (2011): 8.

² Исто, 10.

³ Исто, 11

⁴ Исто, 12

⁵ Зоран Велагић, „Повијест концепције књижничарског трећег простора,“ у Народне књижнице као трећи простор, ур. Дуња Марија Габриел (Загреб: НСК, 2015), 31.

⁶ Исто, 32

⁷ Марија Младенова, „Чему нас учи историја библиотека?“, 13.

учења, градећи снажну социјалну кохезију. Корисник је у библиотеку долазио са „страхопоштовањем”, а интеракција је била сведена на минимум. Правила понашања у овом периоду била су бескомпромисна и јасна. Улога библиотекара је била административна и техничка. Он је био чувар фонда, културни посредник и водич кроз комплексне лавиринте класификације знања. Догматични приступ библиотекара према кориснику водио је искључиво у правцу задужења и раздужења библиотечке грађе без много корисне дискусије.

1.1. Криза идентитета на прелазу миленијума

Крајем 20. вијека народна библиотека улази у кризу идентитета која се манифестује као губитак институционалног монопола на приступ информацијама и посљедична неизвјесност око њене друштвене улоге⁸. Док је у претходном периоду библиотека била једини легитимни посредник између корисника и знања, интернет је радикално демократизовао приступ подацима. Ова технолошка промјена изазвала је двоструки ефекат. Прво, физичка посјећеност опада јер корисници информације проналазе онлајн. Друго, дигитално окружење фаворизује површно прегледање садржаја наспрам дубинског читања и критичког мишљења, а друготрајна изолација пред екраном доводи до „емоционалног засићења“ и пада концентрације.⁹ Без непосредног контакта, дигитални садржаји губе стимулативну моћ.

Криза се, дакле, не огледа само у статистици, већ у суштинском питању: ако библиотека више није једини извор информација, шта она јесте? Управо ту настаје потреба за редефинисањем простора библиотеке у складу са концептом „трећег простора“ као мјеста неформалног окупљања заједнице.¹⁰

Емпиријску потврду ове трансформације дају пројекти попут CeOS_SE, гдје библиотеке у Србији, Хрватској и Грчкој већ функционишу као простори грађанске науке и партиципације¹¹, а не као пасивна библиотечка складишта. На тај начин се библиотека враћа изворној идеји агоре (фуснота за агору) Доласком дигиталне ере крајем 20. вијека, традиционални

⁸ Зоран Велагић, „Повијест концепције књижничарског трећег простора,“ у Народне књижнице као трећи простор, ур. Дуња Марија Габриел (Загреб: НСК, 2015), 29.

⁹ Жељко Вучковић и Гордана Стокић Симончић, „Читање, кликање и мишљење у дигиталном добу,“ Читалиште 19 (2011): 10.

¹⁰ Зоран Велагић, „Повијест концепције књижничарског трећег простора,“ 32

¹¹ Наташа Дакић и Александра Трговац, “Citizen-Enhanced Open Science in the Balkans: Lessons of the CeOS_SE project and the case of Serbia“. *Čitalište* 47 (2025): .24

модел библиотеке као искључивог резервоара и дистрибутера информација постао је озбиљно угрожен. Интернет је радикално демократизовао приступ подацима, чинећи их доступним у сваком тренутку и са било којег мјеста, али је истовремено почео да изолује појединца испред екрана. Дуготрајна изолација у виртуелном простору има за посљедицу емоционалног засићења и пада концентрације. Без „живог“ контакта, дигитални садржаји губе стимулативну моћ и постају једнолични и исцрпљујући. Управо у том тренутку концепт модерне агоре-отвореног мјеста сусрета дијалога и дискусије, поново добија на својој суштинској важности. Постало је јасно да људима у дигиталном добу више није потребан само податак који могу наћи једноставном претрагом на Google-у, већ интерпретација и жива интеракција. Ова спознаја довела је до потребе редефинисања простора библиотеке. Она више не може опстати као тихо складиште, мора постати платформа за учење, дружење и критичку анализу. Управо тада наступа на сцену кључна трансформација библиотекара од чувара тишине у модератора дијалога и креатора културног искуства.

2. СОЦИОЛОШКИ И ПСИХОЛОШКИ КОНТЕКСТ:

ЗАШТО НАМ ЈЕ ПОТРЕБНА АГОРА?

Концепт „Трећег простора“ који је афирмисао крајем осамдесетих година прошлог вијека, социолог Реј Олденбург (Ray Oldenburg) почива на идеји да су овакви простори, а међу њима и библиотека, инклузивни. То су мјеста гдје друштвени статус појединца губи на значају у корист заједничког искуства. То је неутрална зона између куће и посла. Управо као таква, у духу античке агоре, она пружа основу за демократизацију знања, али у 21. вијеку добија и улогу „мјеста сусрета“ које спречава социјалну изолацију. У свијету гдје су јавни простори све чешће комерцијализовани (попут тржних центара, кафића и клубова) библиотека остаје један од ријетких преосталих простора гдје је улаз бесплатан, чланарина симболична, а интеракција није условљена куповином. Параметри истраживања сугеришу да испитаници који библиотеку посјећују примарно ради интеракције доживљавају овај простор као кључно мјесто социјализације. Непосредна комуникација омогућава читаоцу да кроз туђу перспективу надогради сопствену, што директно утиче на развој критичког мишљења заједнице. Када дискутујемо о књизи, ми заправо дискутујемо о животу, етици и друштву, претварајући пасивно конзумирање текста у активно грађанско учешће. Савремени корисник се овдје редефинише, он више није само „читалац“

у традиционалном смислу, он постаје „активни корисник“ који у библиотеци тражи уточиште од дигиталне отуђености.

3. МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА

Циљ истраживања био је утврдити ставове, потребе и очекивања активних корисника Народне библиотеке Мркоњић Град у контексту трансформације библиотечког простора у „трећи простор“¹² и перцепције библиотеке као мјеста заједнице. Задачи истраживања били су: 1) испитати учесталост посјета и примарну сврху доласка у библиотеку; 2) утврдити које додатне садржаје и услуге корисници очекују; 3) провјерити спремност корисника на активну партиципацију у програмима и креирању библиотечког простора

Истраживање је спроведено на репрезентативном узорку корисника Одјељења за одрасле читаоце Народне библиотеке Мркоњић Град. Од укупно 100 прикупљених упитника, у даљу анализу укључена су 93 валидно попуњена одговора. Узорак чине искључиво пунољетни корисници библиотеке, те резултати одражавају ставове и потребе одрасле читалачке публике.

Као инструмент за прикупљање података коришћен је анкетни упитник креиран за потребе овог истраживања. Упитник се састојао од 10 питања затвореног типа са понуђеним одговорима вишеструког избора и скалама процјене. Питања су тематски обухватала три цјелине:

- социодемографске карактеристике испитаника,
- навике и обрасци коришћења библиотеке,
- ставове о постојећим и потенцијалним услугама, простору и програмима библиотеке.

Истаживање је спроведено у периоду јануар- фебруар 2026. године. Упитник је дистрибуиран искључино у онлајн форми путем платформе Google Forms¹³. Линк ка упитнику дијељен је у Viber групе корисника Народне библиотеке Мркоњић Град. Учешће у анкети је било добровољно и анонимно, а испитаници су прије приступања упитнику информисани о циљу истраживања.

¹² Ray Oldenburg, *The Great Good Place: cafes, coffee shops, book-stores, bars, hair salons, and other hangouts at the heart of a Community* (New York: Marlowe & Company, 1999).

¹³ Анкетно истраживање „Непосредна комуникација и читалачка култура у народним библиотекама“ спроведено у Народној библиотеци Мркоњић Град, јануар- фебруар 2026. Архива аутора.

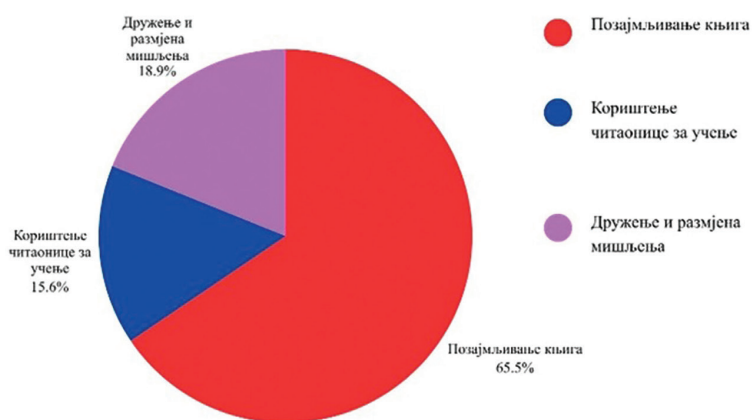
Прикупљени подаци обрађени су методом дескриптивне статистике. Резултати су приказани у виду процената и интерпретирани графички.

3.1. Анализа мотива и учесталости посјета

Иако је примарни мотив за долазак у библиотеку и даље традиционално позајмљивање књига (65,5%), дубља анализа добијених података показује да библиотека убрзано превазилази улогу конвенционалног услужног сервиса за размјену штампане грађе. Изузетно је значајан податак да готово свака пета особа (18,9%) у библиотеку примарно долази ради дружења и размјене мишљења. Овај проценат у синергији са 15,6% корисника читаонице формирају језгро од преко једне трећине посјетилаца који траже физички простор за учење, интеракцију и алтернативу друштвеној отуђености.

Управо у овим резултатима препознајемо трансформацију библиотеке у концепт трећег простора. Он сугерише да су заједници, поред куће и посла, неопходна неутрална мјеста за необавезно дружење, дијалог и интеракцију чиме се библиотека позиционира на сами врх друштвеног живота локалне заједнице.

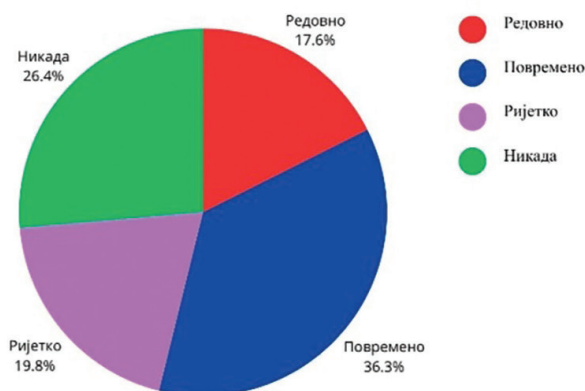
Шта је Ваш примарни мотив за одлазак у библиотеку?

1. Графикон: Мотив за одлазак у библиотеку

Анализа учесталости посјета, програмима који укључују непосредну комуникацију (књижевне вечери, предавања и радионице) открива охрабрујуће индикаторе да више од половине испитаника (53,9%) активно учествује у колективном културном животу библиотеке. Они који долазе ријетко њих 19,8% нису „изгубљена публика“, они су група којој треба одговарајући подстицај или занимљива тема да би прешли у активне кориснике. Отпор четвртине (26,4%) оних који никада не долазе у библиотеку је можда онај дио популације погођен дигиталном отуђеношћу и остаје ван домета за размјену различитих мишљења или је још увијек перципирају као мјесто за тишину и књигу или као искључиво образовну институцију „старог кова“.

Колико често посјећујете програме у библиотеци који укључују живу ријеч (књижевне вечери, предавања, радионице)?

2. Графикон: Непосредна комуникација у библиотеци

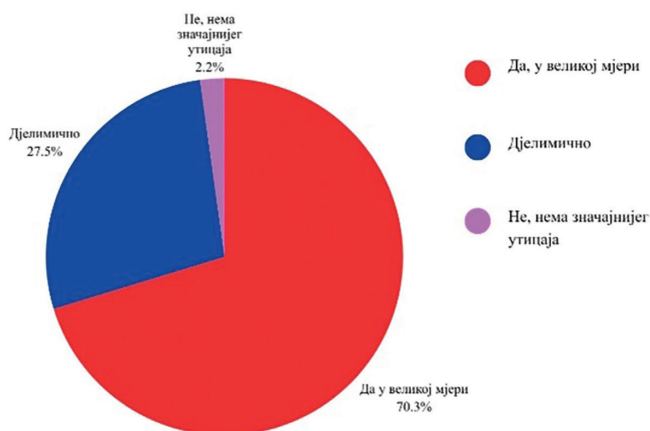
3.2. Вриједност дијалога и дубље разумијевање

Круцијалан налаз овог истраживања рефлектује се у готово апсолутном консензусу испитаника (98%) који дијалог о прочитаном дјелу перципирају као неопходну надоградњу самосталном читалачком искуству.

Иако је читање у својој бити примарно интиман и солистички чин, оно остаје непотпуно без социјалне верификације. „Непосредна кому-

никација” омогућава читаоцу да тестира сопствене закључке, чује другу перспективу и тиме значајно продуби своје критичко мишљење. Ових 98% читалаца својим ставом јасно указују на велики потенцијал и оправданост организовања књижевних вечери и промоција као и улогу библиотекара-„првог саговорника“ кроз размјену неколико реченица о утисцима прочитаног дјела.

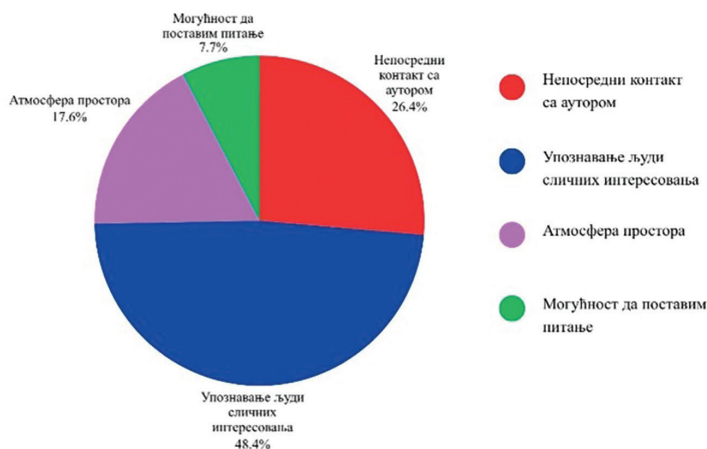
Да ли сматрате да разговори о књигама (дискусије) помажу бољем разумјевању садржаја у односу на самостално читање?

3. Графикон: Дискусије о књигама

Теза о библиотеци као агори савршено се уклапа у резултат од 48,4% испитаника који долазе на културне догађаје због упознавања људи сличних интересовања. Ово директно потврђује да библиотека испуњава улогу модерног трга и да им библиотечки догађај служи као легитиман разлог за социјализацију, а књига као „улазница“ у заједницу. За 26,4% корисника је аутор као личност важан, али је процес демистификације стваралаштва кроз заједнички разговор управо то што модерну библиотеку чини привлачнијом. Корисник не жели само да слуша писца, он жели да учествује у разговору са њим и другим читаоцима. Кумулативни ефекат амбијенталних фактора од 17,6% и могућност постављања питања од 7,7%, чини укупно 25% људи који долазе због специфичног амбијента и активног учешћа. Ови резултати потврђују да библиотека нуди незамјенљиву основу људскости- физичку присутност и интелектуалну интеракцију у реалном времену.

Шта сматрате највећом предношћу учешћа у културним догађајима у библиотеци?

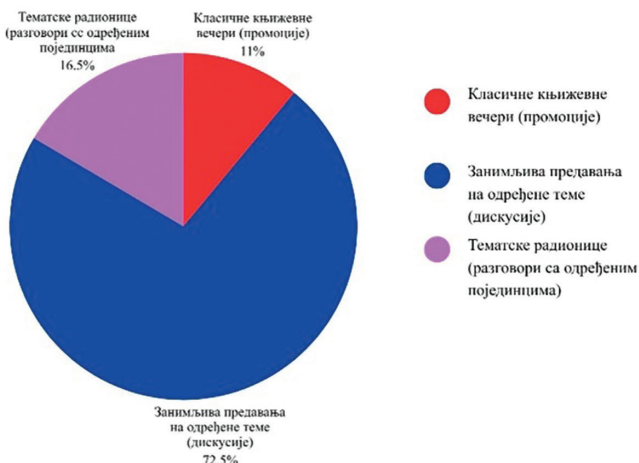
4.Графикон: Предности посјета

3.3. Потреба за модернизацијом формата (Агора модел)

Резултати истраживња у овом сегменту шаљу јасну и недвосмислену поруку: традиционални начини промоције културе више не задовољавају савремене потребе корисника. Чак 72,5% испитаника изричито захтијева иновативне формате попут занимљивих предавања и интерактивних дискусија, а 16,5% тематске радионице. Насупрот томе, класичне књижевне вечери подржава свега 11% испитаника, јер се оне свде на пуко читање рецензија, одломака и поезије без учешћа публике. Овај несразмјер од готово 80% јасно указује да савремени корисник у 21. вијеку одбацује улогу пасивног посматрача у публици. Он тежи да учествује у догађају на којем има могућност да поставља питања, коментарише и даје личне сугестије и закључке. Иако резултати показују пад интересовања за „класичне књижевне вечери“, не имплицира одбацивање саме књижевности него се ради о застарјелом формату.

Више од половине испитаника (54,9%) сматра да библиотеке само дјелимично користе потенцијал размјене различитих мишљења. Додатних 30,8% корисника има још строжи став наводећи да је приступ још увијек „старомодан“, а занемарљив број (14,3%) испитаника сматра да библиотеке прате савремене трендове. Кумулативни проценат од 87,5% јасно иден-

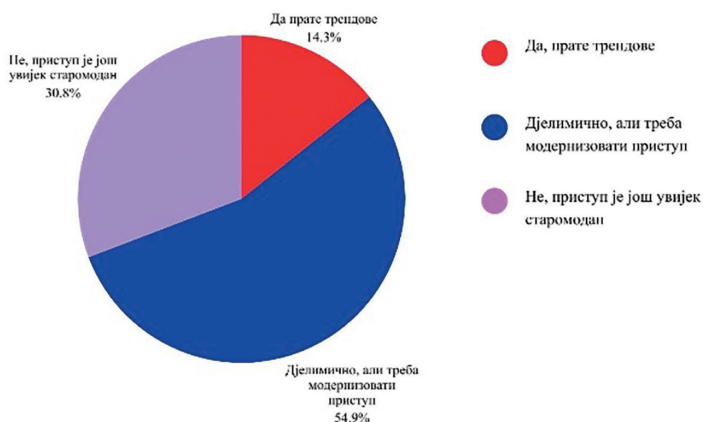
Који формат комуникације би Вас више мотивисао за чешћи одлазак у библиотеку?

5. Графикон: Други формат

тификује дубоки несразмјер између институционалне понуде и онога шта савремена публика очекује. То значи да постоји снажна жеља за садржајем који је динамичан, провокативан и актуелан за тренутну друштвену ситуацију.

Сматрате ли да народне библиотеке довољно користе живу ријеч (нпр. подкасте, дебате уживо)?

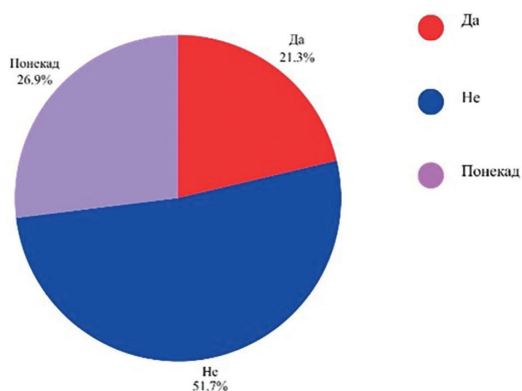

6. Графикон: Библиотека без зидова

3.4. Библиотека у дигиталном окружењу

Једна од најважнијих спознаја овог рада јесте однос између физичког и дигиталног простора. Упркос свеprisутној дигитализацији, резултати пружају снажну аргументацију која иде у прилог опстанка физичких институција, па тако 51,7% испитаника тврди да доступност дигиталних садржаја (е-књига, онлине чланака) не утиче на њихову потребу за физичким доласком у библиотеку. Ако томе додамо 26,9% оних који сматрају да дигитални медији тек понекад утичу на њихову посјету, добијамо скоро 80% корисника који и даље виде незамјењиву вриједност у физичком присуству. Код 21,3% испитаника дигитални свијет потпуно мијења навику доласка у библиотеку. На основу ових процената можемо донијети закључак да се дигитални простор у очима корисника не доживљава као замјена, већ као проширење библиотечких услуга путем дигиталних алата који служе као информациони катализатори.

Да ли дигитални садржаји (друштвене мреже, е-књиге) смањују Вашу потребу за посјетом библиотеци и директном комуникацијом?

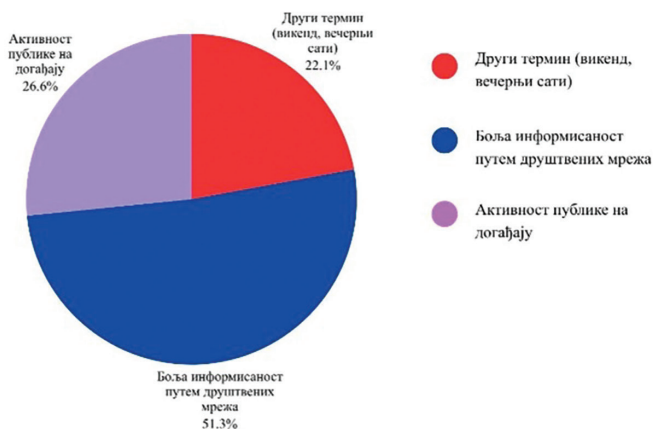
7. Графикон: Дигитални садржаји

4. СТРАТЕГИЈЕ ЗА ТРАНСФОРМАЦИЈУ И НОВЕ ПЛАТФОРМЕ

Кључни фактор за већу посјећеност догађајима у библиотеци није само имати „добар програм“, него и комуникацију и организацију. Резултати истраживања о мотивацији корисника јасно дефинишу три правца

дјеловања како би повећала учешће публике. Више од половине испитаника, (51,3%) наводи да би чешће учествовали на дешавањима у библиотеци када би о њеним активностима били адекватно информисани путем друштвених мрежа. То потврђује да дигиталне платформе више нису само опција, већ примарни канал комуникације који служи као продужена рука агоре. За 26,6% испитаника кључни мотив за долазак је интерактивни ангажман публике на самом догађају, што се директно повезује са претходним закључцима о потреби увођења нових формата. Преосталих 22,1% корисника наводи да им је препрека искључиво техничке природе, те да би их други термин (викенд или вечерњи сати) додатно инспирисао за чешћи долазак на догађаје. Ови подаци нам говоре да трансформација у агору не подразумејева само промјену садржаја, већ и потпуну промјену маркетиншке стратегије. Библиотека мора постати видљива управо тамо гдје њени корисници проводе вријеме- у дигиталном простору. Она мора ускладити термине програма потребама и могућностима корисника, као и прилагодити форму догађаја динамичном животном стилу савременог човјека.

Шта би Вас додатно мотивисало да чешће учествујете у програмима библиотеке?

8. Графикон: Савремене потребе корисника

Дигитална Агора:

Инстаграм (Instagram), Фејзбук (Facebook) и Букток (BookTok) платформе нису конкуренција већ алати који библиотеци омогућавају да

постане „Instagrammable“.¹⁴ Зашто је то важно? Када корисник (нарочито млађе генерације) направи фотографију или снимак у библиотеци јер му је простор „Instagrammable“, он на овакав начин бесплатно представља библиотеку и она постаје видљива пред стотинама његових пратилаца.

Букток је модерни модел комуникације или дигитална верзија агоре путем којег млади људи у дигиталном простору непосредно дискутују о прочитаном дјелу и повезују се у виртуелне заједнице са другима који имају иста интересовања. Истраживања су потврдила да је Букток успио ревитализовати културу читања код једног дијела читалачке публике млађе генерације.

Узимајући у обзир то да 21,2% испитаника наводи као препреку за посјету догађајима термин одржавања програма те имплементацијом аудио-визуелних формата попут подкаста, омогућио би се приступ активном дијалогу у било које вријеме и на било ком мјесту. На тај начин би се проширио домет библиотеке изван њених зидова, а она би се ослободила просторних и временских ограничења.

5. РЕДЕФИНИСАЊЕ УЛОГЕ БИБЛИОТЕКАРА

Трансформисање библиотеке у савремену агору директно зависи од промјена парадигме саме професије библиотекара. Резултати спроведеног истраживања показују да чак 64,8% испитаника улогу библиотекара види као веома значајну у процесу анимације читалаца и покретања дијалога. Овај податак јасно указује на то да корисници више не доживљавају библиотекара као особу која административно-технички пружа услугу кориснику већ као кључног медијатора културног живота. Према Ланкесовом (R. David Lankes)¹⁵ „Атласу новог библиотекарства“¹⁶: лоше библиотеке граде збирке, добре библиотеке граде услуге, док најбоље библиотеке граде заједницу. У новом дигиталном свијету наш највећи допринос није у броју издатих књига, већ у снази дијалога који покрећемо унутар својих зидова.

Библиотекар 21. вијека мора посједовати специфичан сет вјештина које превазилазе традиционално библиотекарство:

¹⁴ (Instagrammable eng.), што се може превести као естетски стимулативни амбијент, мјеста за сликање и снимање за друштвене мреже, визуелно привлачно мјесто или простор.

¹⁵ Давид Ланкес је истакнути професор библиотекарства на Универзитету у Тексасу.

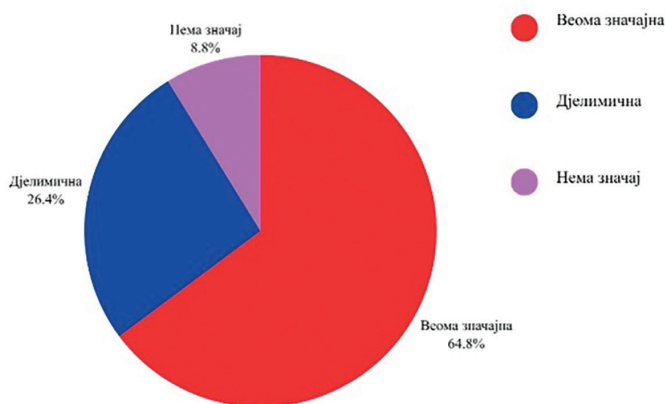
¹⁶ David Lankes, *The Atlas of new librarianship* (Cambridge, MIT Press, 2011).

а) Модераторске и комуникацијске вјештине: Подразумијева способност самосталног вођења дискусија и подстицање дијалога, чиме се публика анимира и мотивише на прелазак из виртуелног информисања у сферу непосредне физичке партиципације и стварних сусрета,

б) Способност грађења заједнице: Фокусира се на проактивну улогу библиотекара који пасивно не чека корисника већ модерни библиотекар активно ради на мапирању потреба своје локалне заједнице и претвара библиотеку у „трети простор“.

Дакле, библиотекар постаје мост између текста и заједнице, и на тај начин омогућава да библиотека остане релевантна, жива и неопходна институција у модерном друштву.

Како оцјењујете улогу библиотекара који код Вас треба да пробуди читалачку жељу и чешћу посјету библиотеци?

9. Графикон: Улога библиотекара

6. АНАЛИЗА НА ОТВОРЕНА ПИТАЊА

Посебну пажњу овог истраживања привукли су одговори на отворено питање о новим форматима програма у библиотекама. Испитаници су показали јасну жељу да библиотека постане активно друштвено средиште заједнице, што потврђује њену улогу „модерне агоре“. Међу приједлозима се издвајају:

- Интерактивни програми: Клубови читалаца, отворене дебате и тематска предавања.
- Инклузивност: Посебан акценат је стављен на радионице за дјецу са потешкоћама у развоју и програми за пензионере.
- Очување баштине: Корисници предлажу програме посвећене локалној историји и с тим у вези библиотека постаје чувар колективног идентитета заједнице.
- Савремени садржаји: Издвојиле су се жеље корисника да библиотека иде у корак с временом (филмови режирани по узору на књиге, интернет, брзе информације) како би ти садржаји служили као „мамац“ да људи дођу и остану у простору библиотеке.

7. ЗАКЉУЧАК: БУДУЋНОСТ ЈЕ У ДИЈАЛОГУ

Реформа кроз коју су библиотеке прошле није само прилагођавање технологији, већ борба за опстанак људскости у дигиталном добу. Док многе традиционалне професије и институције полако нестају или се претварају у хладне аутоматизоване сервисе, библиотека се издваја као свијетли примјер отпора. Она одбија да постане само дигитално складиште података и инсистира на томе да остане живо мјесто сусрета. Библиотеке данас представљају модел који показује како се дигитални алати могу користити за ефикасност, а да се притом не жртвује суштина. Резултати анкете на 93 испитаника јасно показују да људи упркос интернету и даље имају дубоку потезу за интеракцијом и заједничким искуством. Губитак корисника који долазе само по информације не смије нас обесхрабрити; то је прилика да се посветимо онима који траже „непосредну комуникацију”. Библиотека данас не чека пасивно своје чланове, већ активно мапира потребе заједнице и нуди им простор у којем се осјећају добродошли.

Наша мисија је да будемо мост између књиге и човјека, али и између самих људи. Спој дигиталне ефикасности и топлине личног контакта једини је пут ка одрживој будућности. Чувајући тај физички простор за дијалог, библиотека не чува само читалачку културу, већ и саму срж нашег друштвеног живота који се све више губи у свијету екрана.

БИБЛИОГРАФИЈА:

1. Велагић, Зоран. 2015. „Повијесност концепције књижничарског трећег простора“ *У Народне књижнице као трећи простор: зборник радова*, ур. Дуња Марија Габриел, 29–43. Загреб: Национална и свеучилишна књижница.
2. Вучковић, Жељко и Гордана Стокић Симончић. 2011, „Читање, кликтање и мишљење у дигиталном добу“. *Читалиште* 19: 9–15.
3. Дакић, Наташа и Александра Трговац. 2025. “Citizen-Enhanced Open Science in the Balkans: Lessons of the CeOS_SE project and the case of Serbia“. *Читалиште* 47: 22–35.
4. Елишина, Елена Јуревна. 2010. „Електронске услуге библиотеке“ *Култура* 129: 336- 364
5. Жупан, Весна. 2010. „Електронски град, електронска библиотека и електронски корисник: поглед из Србије“. *Зборник радова – Асоцијација информацијских стручњака, библиотекара, архивиста и музеолога (БАМ)* 04: 90–105.
6. Марковић, Марко. 2009 „Библиотека Футура: Регионални библиотечки портал: Инструмент партнерства у дигиталном добу“. *Зборник радова-Асоцијација информацијских стручњака, библиотекара, архивиста и музеолога (БАМ):* 42–45.
7. Марија Младенова. 2011 „Чему нас учи историја библиотеке?“, *Читалиште: научни часопис за теорију и праксу библиотекарства*. 18 (мај): 8–14.
8. Олденбург, Реј. 1999 *The Great Good Place: cafes, coffee shops, book- stores, bars, hair salons, and other hangouts at the heart of a Community New York: Marlowe & Company.*
9. Сабољев, Драгана. 2008. “Повратак корисника у библиотеке- анализа могућности“. *ICSL-Годишњак међународног сусрета библиотекара слависта у Сарајеву* 4-5: 125–137.
10. Траиловић, Горан. 2008. „Библиотека као место сусрета“. *ICSL-Годишњак међународног сусрета библиотекара слависта у Сарајеву* 4-5: 138–140.
11. Трифуновић, Богдан. 2010. „Завичајне дигиталне библиотеке“. *Култура* 129: 155–181.
12. Челиковић, Сенад. 2013. „ Библиотеке на размеђу свјетова“. *Vosniaca-часопис Националне и универзитетске библиотеке Босне и Херцеговине* 18: 35–42.

Biljana Ćelić, Senior Librarian
Public Library Mrkonjić Grad
biljanacelic1@gmail.com

THE LIBRARY AS A MODERN AGORA: THE SPOKEN WORD AND REDING CULTURE BETWEEN TRADITION AND DIGITAL PLATFORMS

Summary: This study explores the transformation of public libraries from passive repositories of printed materials into dynamic centers of the “spoken word.” Through the prism of the ancient concept of the Agora, the central gathering place in Ancient Greece, it follows the evolution of the needs of modern users for a space that offers more than mere information – a space for dialogue, critical thinking, and social interaction.

A key part of the study consists of the results of a study conducted between January and February 2026. The survey included 100 participants (users of library services) aged 20 to 55. The results are based on a sample of 93 valid responses, analyzing their habits in relation to the potential of contemporary digital platforms.

The main thesis of the study demonstrates that the physical space of the library, enhanced by interactivcontent and the “spoken word” remains an indispensable pillar of the reading culture in the 21st century.

Keywords: library agora, digital platforms, interactive content, reading culture, transformation of the public library, contemporary librarian.